



Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 16:00 uur d.d. 24 augustus – 16:00 uur d.d. 25 augustus

(10)(2e) & (10)(2e), Directie Communicatie

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
- Nederlanders overleden aan COVID-19 - Ouderen - Mensen met een kwetsbare gezondheid	- Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders - Reizigers uit 'oranje' gebied	- Algemeen publiek - Politici - Diverse OMT-leden

Samenvatting

- De vraag hoe we ouderen en kwetsbaren moeten beschermen wordt neergezet als hét onderwerp van discussie. Hoewel OMT-leden gisteren pleitten voor 'sociale bubbels', gaat de discussie regelmatig over het wel/niet segregeren ('opsluiten') van ouderen (en kwetsbaren), waarbij gerefereerd wordt naar het bezoekverbod tijdens de eerste golf. De hashtag #GeenDorHout is gistermiddag enige uren 'trending', maar verder wordt de discussie vooral aangezwengeld door media die reacties ophalen bij experts en (belangen)organisaties. De vraag die blijft hangen is welk plan nou precies op tafel ligt.
- AD trekt de conclusie dat de cijfers van het LUMC suggereren dat ouderen nu al 'sociale bubbels' voor zichzelf creëren. Uit de Leidse app Covid-radar blijkt namelijk dat ouderen nog steeds weinig mensen in hun buurt laten komen, in tegenstelling tot jongeren. Ook RIVM-cijfers zouden daarop wijzen.
- Met het oranje reisadvies voor Spanje wordt de controle op en rond Nederlandse vliegvelden onder de loep genomen. Een verruiming van de openingstijden van de teststraat op Schiphol komt ter sprake (ook al komt die er niet). Uit verslaggeving van De Telegraaf blijkt dat vakantiegangers uit Spanje op Eindhoven Airport zich verbazen over het nieuwe reisadvies, de controle op het Nederlandse vliegveld nauwelijks opmerken en niet van plan zijn in quarantaine te gaan. Dinsdagmiddag kopt diezelfde krant dat volgens het RIVM tientallen Nederlanders zijn besmet tijdens hun vakantie en zo het virus mee terug namen naar Nederland.
- SP-fractievoorzitter (10)(2e) reageert op de oproep van GGD'en en VWS om je niet te laten testen als je geen gezondheidsklachten hebt, met: "Zoveel onduidelijkheid. De ene week worden mensen aangemoedigd om zich vooral volop te laten testen. Nu wordt er 'te veel' getest. De capaciteit bij de GGD moet echt snel op orde komen." Op de corporate kanalen van VWS (webcare) heerst verwarring over het testbeleid. "Moeten we ons nu wel of niet laten testen? Wat wil VWS nou van ons?" klinkt een reactie.

SISOS (Slachtoffers – Identiteiten – Schade – Oorzaken – Scenario's)

Slachtofferaantallen

- Maandagmiddag bedraagt het aantal COVID-patiënten op de IC's 41. Dat is 1 minder dan de dag ervoor. Er liggen daarnaast 552 non-COVID-patiënten op de IC, 13 minder dan de voorgaande dag. De totale IC-bezetting bedraagt 593, 14 minder dan de dag ervoor. Het aantal COVID-opnames buiten de IC bedraagt 121, 8 minder dan gisteren.
- Uit de laatste cijfers van het RIVM blijkt dat er afgelopen week 3.588 mensen positief zijn getest. Een week eerder waren dat er 4.013. NOS noemt de daling opvallend 'omdat er veel meer mensen zijn getest. Van alle mensen die zich lieten testen was dus een kleiner percentage positief'. Het RIVM meldt dat het aantal ziekenhuisopnames is gestegen van 50 naar 84, het aantal overleden mensen is verdubbeld van 16 naar 32.
- Het aantal passagiers op Eindhoven Airport dat met het coronavirus is besmet, is de afgelopen weken flink toegenomen. Vanaf 3 augustus tot en met vorige week landden op het vliegveld 59 vluchten, en bleken 80 passagiers besmet met het virus. Tussen begin juni en begin augustus bleken 26 passagiers op het Brabantse vliegveld besmet met corona. Een woordvoerder van de GGD noemt de toename 'niet alarmerend'.

Identiteiten

- Achtvoudig olympisch kampioen Usain Bolt heeft corona opgelopen.

Oorzaak

- Viroloog (10)(2e) 1C (10)(2e) zegt dat (ook) in Nederland een herbesmetting met het SARS-CoV-2 is vastgesteld. In Nederland gaat het om een oudere patiënt met een verslechterd immuunsysteem.

- In België kwam maandag ook een herbesmetting met het coronavirus aan het licht. Daar gaat het om een vrouw in Leuven, die drie maanden na de eerste keer, opnieuw besmet is geraakt met SARS-CoV-2.

Informatiebehoefte

Welke informatie vragen leven er bij getroffen?

- Op de social media kanalen van minister De Jonge komen de afgelopen 24 uur vooral berichten binnen vanuit de groep mensen die tegen vaccinatie is, dit naar aanleiding van een post over de vaccins. De groep geeft aan dat het virus te snel muteert voor een vaccinatie. Ook snappen ze niet waarom we zo focussen op het vaccin, waarom niet meer aandacht voor een medicijn? Overige signalen die binnen komen gaan over welke maatregelen er worden getroffen voor alle reizigers uit oranje gebied; hoe wordt er gezorgd dat deze mensen in quarantaine gaan.
- Op de corporate kanalen van VWS heerst verwarring over het testbeleid: "Moeten we ons nu wel of niet laten testen? Wat wil VWS nou van ons?" Daarnaast zijn er zorgen over het testen, zo zou de GGD overbelast zijn doordat mensen zonder klachten zich willen laten testen. Men geeft aan; 'eerst testten we te weinig en nu te veel. Het is ook nooit goed.' Daarnaast komen er berichten binnen over de bereikbaarheid van teststraten. Overigens gaan ook op dit kanaal de meeste berichten die binnenkomen gaan over vaccinatie. En dan met name mensen die tegen vaccineren zijn en mensen die zich afvragen of vaccinatie nog wel zin heeft, als het virus zich muteert. Andere signalen gaan o.a. over herbesmettingen, men geeft aan dat groepsimmunitet hierdoor niet haalbaar is. Ook berichten over complottheorieën komen terug.

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- Volgens het RIVM raakt iets meer dan de helft van de mensen besmet in de thuissituatie. Bijna 16% van de mensen heeft een besmetting tijdens hun vakantie opgelopen.
- De Veiligheidsregio Kennemerland laat weten dat de openingstijden van de coronateststraat op Schiphol in elk geval de komende dagen niet worden verruimd.
- De makers van een mogelijk vaccin (AZD1222) tegen het coronavirus (namens de universiteit van Oxford en farmaceut AstraZeneca) denken dat ze nog voor het einde van het jaar genoeg informatie kunnen hebben om het onderzoek naar het middel af te ronden. Dan kan het worden voorgelegd aan de toezichthouders. Die moeten besluiten of het middel op de markt mag komen.
- In de strijd tegen verdere verspreiding van het coronavirus zet Amsterdam volop in op het weren van dagjesmensen en toeristen. Het regionale beleidsteam van de veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland besluit dinsdag tot nieuwe maatregelen om bezoekers te ontmoedigen naar de hoofdstad te komen. Over een mogelijk verbod op bezoek van dagjesmensen en toeristen aan Amsterdam ontstond vorige week verwarring, maar zo'n drastische maatregel hangt nog wel degelijk boven de markt.
- Het medicijn hydroxychloroquine heeft in de Nederlandse ziekenhuizen niets opgeleverd bij de behandeling van het coronavirus. Amsterdamse wetenschappers vergeleken de cijfers van ziekenhuizen die het middel in de begin maanden van de crisis in de behandelrichtlijnen hadden staan, met ziekenhuizen die het middel niet voorschreven. Het sterftecijfer aan corona was in beide groepen ruwweg hetzelfde. Hoofdonderzoeker (10)(2e) "Onze conclusie zou zijn: gebruik het niet meer bij de behandeling van covid-19."
- De KNVB heeft VWS verzocht om voor de internationals een uitzondering te maken op de quarantaineregeling. De voetbalbond wil graag dat spelers bij aankomst in Nederland direct beschikbaar zijn.
- De KNVB gaat samenwerken met het laboratoriumnetwerk (10)(2e) voor het testen op corona van alle spelers, scheidsrechters en staf in het betaald voetbal. (10)(2e), algemeen directeur (10)(2e) (10)(2e) "Vanuit verschillende industrieën merken we dat er steeds meer behoefte is aan het aantoonbaar maken dat de juiste coronamaatregelen zijn genomen. Voorkomen is immers beter dan genezen. Preventief testen is hierbij een essentieel hulpmiddel."

Wat zien, ruiken, voelen, horen, proeven mensen (zintuiglijke waarnemingen)?

- Uit onderzoek van bloedbank Sanquin blijkt dat veel mensen die het coronavirus hebben opgelopen, denken dat ze 'gewoon' verkouden zijn, of ze wijten hun klachten aan hooikoorts. Het onderzoek maakt duidelijk dat dit 'heel vaak gebeurt': van de donoren die antistoffen in hun bloed bleken te hebben, dacht bijna de helft (48 procent) juist niet te zijn besmet. Van de 3676 ondervraagde bloeddonoren bleken er 239 (6,5 procent) antistoffen in het bloed te hebben. Die antistoffen maken alleen mensen aan die het virus in hun lichaam hebben gehad. Van de 239 mensen die besmet waren geweest, had 11 procent helemaal geen klachten ervaren en 27 slechts heel lichte klachten. Een groter deel, 41 procent, rapporteerde geur- of smaakverlies. Opmerkelijk is dat de meerderheid van de besmette mensen die ten onrechte dachten dat ze

het coronavirus niet hadden opgelopen, wél klachten had ondervonden. "Dit onderstreept het advies van de GGD: bij gezondheidsklachten meteen laten testen, en (ook zonder klachten) meewerken aan contactonderzoek", aldus de onderzoekers van Sanquin. Zij vinden dat de uitkomsten aanleiding kunnen geven om mensen die in contact zijn geweest met een besmet persoon eerder te laten testen. Overigens doet het tegenovergestelde fenomeen zich ook vaak voor: van de bloeddonoren die zelf dachten Covid-19 te hebben doorgemaakt, had slechts 20 procent antistoffen in het bloed. Hun klachten waren dus wel door andere virussen of bijvoorbeeld hooikoorts veroorzaakt.

- Uit onderzoek van het LUMC (op basis van hun eigen Covid-radar app) blijkt dat ouderen nog steeds weinig mensen in de buurt laten komen, in tegenstelling tot jongeren.
- Uit rondgang van NOS langs zo'n honderd gemeenschappen voor voortgezet onderwijs blijkt dat ongeveer een op de vijf scholen leerlingen verplicht of adviseert om mondkapjes te gebruiken. Ongeveer de helft van de scholen treft extra maatregelen om het ventilatiesysteem in orde te maken. Enkele scholen uiten wel kritiek op de onduidelijkheid van de afgelopen weken. Het advies van kinderarts (10)(2e) dat leerlingen toch een meter afstand tot elkaar moesten houden leidde tot verwarring op scholen. Een rector uit Groningen klaagt dat het Outbreak Management Team, waarvoor (10)(2e) lid is, niet met één mond spreekt.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Wat doen of laten getroffen en betrokkenen?

- NOS stelt dat het 'drukker en drukker' wordt bij de GGD testlocaties. Dit naar aanleiding van de oproep van GGD'en en VWS om je niet te laten testen als er geen gezondheidsklachten zijn.

Volgen zij onze gedragsadviezen (handelingsperspectieven) op?

- De Telegraaf brengt een bezoek aan Eindhoven Airport, waar vakantiegangers vandaag terugkomen uit 'oranje gebied' Spanje. De krant spreekt met een aantal mensen, waaronder twee verpleegkundigen, die aangeven niet in quarantaine te gaan. Een enkeling zegt zich wel te laten testen.

Betekenisgeving

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

- De Telegraaf brengt een bezoek aan Eindhoven Airport, waar vakantiegangers vandaag terugkomen uit 'oranje gebied' Spanje. Volgens de krant zou er 'alom verbazing' zijn over de oranje status van Spanje.
- SP-fractievoorzitter (10)(2e) reageert op de oproep van GGD'en en VWS om je niet te laten testen als je geen gezondheidsklachten hebt, met: "Zoveel onduidelijkheid. De ene week worden mensen aangemoedigd om zich vooral volop te laten testen. Nu wordt er 'te veel' getest. De capaciteit bij de GGD moet echt snel op orde komen."
- Oud-hoofdinspecteur van Volksgezondheid (10)(2e) reageert op het nieuws dat de teststraat op Schiphol niet langer opent, met: "We kunnen zelf niet nadenken' 'We hebben zelf geen gezond verstand' @ggdkennemerland Deze GGD opent teststraat op Schiphol 's avonds niet, want: 'we hebben daarvoor geen verzoek ontvangen' Ook 's avonds komen nog 1000den passagiers aan uit hoogerisicogebieden..."

Discussie over de bescherming van ouderen en kwetsbaren

- De uitspraken van emeritus-hoogleraar medische ethiek (10)(2e) raken een 'gevoelige snaar' volgens EenVandaag. (10)(2e) vindt dat ouderen meer eigen verantwoordelijkheid moeten nemen om zich te beschermen tegen het coronavirus. "Het niet kan zo zijn," vindt (10)(2e) dat iedereen thuis moet blijven, omdat er één groep is die heel kwetsbaar is in deze crisis. Dat is 'niet eerlijk, onwenselijk en maatschappelijk gezien niet juist'. Ouderen moeten 'gewoon zelf zorgen' dat ze niet besmet worden en 'dat is helemaal zo moeilijk niet', aldus (10)(2e).
- Hoogleraar ouderengeneeskunde en OMT-lid (10)(2e) vindt dit 'echt een vervelende discussie', omdat de discussie niet 'helpend' is. "De beeldvorming die daarmee bekrachtigd wordt, is risicovol", vindt hij. Een scheiding tussen ouderen en jongeren lijkt (10)(2e) niet goed voor 'de samenleving' en voor 'de kwaliteit van leven' en hij wil de keuze vooral aan de ouderen zelf over laten. 'Participatie' en 'het kunnen verkeren met jongeren' is voor ouderen volgens (10)(2e) erg belangrijk.
- Emeritus-hoogleraar leverziekten (10)(2e) vindt dat Nederland het bewonderenswaardig heeft gedaan, maar 'dit virus gaat niet weg', zegt hij. (10)(2e) vindt dat de ouderen 'geen grote beperkingen moeten worden opgelegd', maar dat ze zelf op zoek moeten gaan naar een manier van leven met de minste risico's.
- Klinisch geriater en OMT-lid (10)(2e) vindt dat de maatregelen van tijdens de eerste lockdown geholpen hebben om het virus in te dammen. Maar we moeten onthouden, volgens (10)(2e) dat die maatregelen ook 'een keerzijde' hebben, namelijk sociale isolatie. "Door die sociale isolatie [zijn] ook allerlei

lichamelijke problemen ontstaan, psychische problemen ontstaan, waardoor ouderen echt ziek worden.” Daarom pleit (10)(2e) voor een sociale bubbel voor ouderen.

- (10)(2e) en OMT-lid (10)(2e) snapt het idee van sociale bubbels voor ouderen wel. Als je kwetsbaar bent, is het verstandig om het niet te op te zoeken, zegt (10)(2e). “Als je niet kan zwemmen is het verstandig om een stap van het water af te doen, zo moet je dat ook zien als je kwetsbaar bent.” Over het preventief gebruik van mondkapjes in de zorg is (10)(2e) niet enthousiast. Het wegvallen van de non-verbale communicatie in het werken met gehandicapten of mensen met dementie noemt (10)(2e) een van de nadelen; “Het geeft ook problemen in de zorg”. Uit een enquête onder de leden van Verenso blijkt dat op ‘een heleboel plekken’ preventieve mondkapjes gebruikt worden, vooral op plekken waar veel besmettingen zijn.
- ANBO keert zich tegen het idee om ouderen beperkende maatregelen op te leggen; “We moeten ervoor oppassen dat we generaties tegen elkaar opzetten.” Ook stelt ze dat we ouderen ‘niet meer zo moeten isoleren en segregeren als tijdens de eerste golf’.
- (10)(2e) reageert als volgt op de stelling van Stand.nl: “Zolang corona rondwaart, moeten ouderen worden afgeschermd”: “Een kwart van de samenleving uitsluiten, dat lijkt me geen goed idee.” (10)(2e) vindt de bestrijding van het virus “een opdracht van ons allemaal”. “De meest kwetsbare groep, 80-plussers, is al voorzichtig en heeft weinig contacten. Maar er is ook een grote groep van boven de zestig die vitaal is en belangrijk op de arbeidsmarkt.” Ook moet het aandeel van senioren bij verenigingen niet worden onderschat. “Zo zou de sportwereld absoluut niet kunnen zonder inzet van vrijwillige senioren. Veel zal stilvallen als we dit radicaal invoeren. Het gaat om een grote groep en mogelijk een lange periode. Daar zullen we de samenleving dus goed op in moeten richten”
- (10)(2e) (Patiëntenfederatie): “Wij zijn niet voor het ophokken van ouderen en mensen met een zwakke gezondheid [...] Laten we niet dezelfde fout maken als tijdens de eerste golf.”
- Volgens gezondheidseconoom (10)(2e) identificeren mensen zichzelf als hoog risico, “maar die mensen moeten zich dan langdurig afsluiten van deelname aan de samenleving.” De samenleving zet daar op dit moment niets tegenover, zegt (10)(2e). Op de vraag: “Wat voor signaal geef je af als maatschappij, als je zegt: ‘Die ene groep, die zich niet aan de regels kan houden, die geven we dan maar alle ruimte, en de kwetsbaren mensen moeten dan maar zelf een stapje terug doen?’” antwoordt (10)(2e): “Eigenlijk geven we het dan op hè? We zeggen eigenlijk, het beleid van testen, traceren, isoleren, en het indammen, dat geven we op.” Eigenlijk zeg je dan ook tegen de jongeren: “Gaan jullie maar los, ga je gang maar.”
- De hashtag #geendorhout is maandagmiddag enkele uren trending topic op Twitter. Uit de reacties blijkt dat men zich onbegrepen voelt; “Wij hebben ons vaak al maanden afgesloten van de maatschappij...”
- Op het Binnenhof zou ‘veel steun’ klinken voor de oproep ouderen beter te beschermen, maar niet door hen te isoleren. (10)(2e) vindt de ‘leeftijdsbubbels’ zorgelijk.

Hoe wordt naar de overheid gekeken?

- NOS kopt: ‘RIVM-protocol contactonderzoek aangepast na telefoontje ministerie’. NOS schrijft dat VWS het RIVM vrijdagavond heeft gevraagd om een wijziging in het protocol voor bron- en contactonderzoek terug te draaien. “Dat is daarna direct gebeurd.” Maar na vragen daarover van de NOS erkent het RIVM dat die lezing afkomstig is van het ministerie, zo schrijft NOS. “Ze hebben ons gevraagd om pas op de plaats te maken. Wij hebben toen de beslissing teruggedraaid”, zegt een woordvoerder. Het ministerie van VWS noemt de wijziging in het protocol desgevraagd het gevolg van een gezamenlijk overleg tussen VWS, het RIVM en de GGD’s. “We hebben in overleg besloten om een integraal plaatje te maken, daar hoort ook het nieuwe opschalingsplan bij”, zegt een woordvoerder van minister De Jonge. Onduidelijk is waarom er moet worden gewacht met het maken van aanpassingen aan het protocol, zolang het nieuwe opschalingsplan van de GGD nog niet klaar is. Hoogleraar bestuurskunde (10)(2e) noemt het teruggedraaien van de aanpassing ‘een kleine kwestie’, maar desondanks opmerkelijk. “Ze komen nu terug van een besluit dat je eerder om goede redenen hebt genomen. Het lijkt er nu op dat het RIVM hier de eigen motivatie laat schieten en beïnvloed wordt door ambtenaren.” NOS voegt daar nog aan toe dat het RIVM in de Volkskrant van afgelopen zaterdag nog ontkende dat adviezen, berekeningen en wetenschappelijk onderzoek gekleurd zijn door de politieke wensen van ministeries. “Vorige maand constateerde voorzitter (10)(2e) van de Raad voor Volksgezondheid & Samenleving in Nieuwsuur dat het RIVM en het ministerie van VWS te veel vermengd zijn geraakt in de coronacrisis,” voegt NOS daar ook nog aan toe.